

Daniyeli

Nabi Daniyeli Alaa Falan Naxan

Sebe

Babilon mangan faxi Isirayila baxoni yenge sodeni jee keme sennin benun Yesu xa bari. E yi Nabi Daniyeli suxu a dii joreyani yengeni, e siga a ra Babilon yi. Nabi Daniyeli yi findi Babilon mangane fekolonna nde ra. Ala senben soxi a yii, a xa xiyene nun wundo feene bunna fala mangane xa. Ala man bata dununa fe famato wuyaxin lankemaya Daniyeli xa. A ne sebe Kitabun yireni ito kui.

Kitabun yireni ito Yahudiya banxulan muxu naanin nan ma taruxun yebama en xa naxanye lu tinxinyani e Ala xa Babilon Manga Nebukadanesari yetagi. Taruxu sennin nan a yire singen kui (sora 1 han sora 6), naxanye a yitama en na Yahudiyane yi limaniyaxi kii naxan yi besenxonyani. Misaala ra, en Daniyeli a taruxun toma be, mangana kuntigine a woli yatane bun ma waxatin naxan yi (sora 6).

Ala fe to naanin nan yitama Daniyeli ra alo xiyena Daniyeli sora 7 han sora 12 kui naxanye dununa wundo feene makenenma Daniyeli xa. Fe tooni itoe Yahudiya yamana taruxun nan yitama alo xiyena, siya wuyaxine yi naxanye toroma, han Ala man yi e mali, e yi daxo e baxoni.

Daniyeli feen naxanye toxi fata Ala ra, na yirena ndee Yesu fa waxatin nan yebama jee keme wuyaxi benun Marigi Yesu xa bari. Misaala ra, mangan xiye naxan ma fe sebei Daniyeli sora

firindeni, na γεμενα nde a fe falaxi naxan keben, muxu yii mi naxan bɔxi. Na yi findi taxamasenna ra naxan Marigi Yesu fa waxatin nun a fa kiin yitama bayo γεμεν godoxi yirena nde fari naxan findixi Romi kaane mangayana fe taxamasenna ra. A mɔn naxa a na γεμεν yi findi geya belebelen na naxan bɔxɔna ngaan nafe. Na bunna νεεν, fa fala Marigi Yesu faxi Romi kaane mangaya waxatini, a denkeleya yamaan mɔn sabatima siyane birin tagi han to alo na xiyena a yitaxi kii naxan yi.

Daniyeli 9.25 fan Yesu fa waxatina fe falama. Malekana a falaxi Daniyeli xa mɛnni fa fala a jεε kεμεε naanin jεε tonge solomasεεε nun saxan nan tima yamarina nde xanbi ra benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa, a yi faxa. Na yamarina fe seβexi Esirasi 7.11 kui. Yerusalen taan tixi yamarin naxan ma, na yi fixi yanyina nde jεε kεμεε naanin tonge suulun nun solomasεεε benun Marigi Yesu xa bari hanma yanyina nde jεε kεμεε naanin tonge naanin nun suulun fata jεεne tεnge kii firinna ra muxune yi darixi naxanye rawale na waxatine yi. Nayi, Kitabuna falan na kamalixi Yesu barin to jεε mɔxɔjεn nun suulun ti, xanamu, a barin to jεε tonge saxan nun solomasεεε ti. Yesu faxa nen, a keli sayani yanyina nde a barin to jεε tonge saxan nun saxan ti. Na bunna νεεν, fa fala Daniyeli waliyiya falani ito Marigi Yesu faxa waxati yeten falaxi yanyina nde jεε kεμεε suulun jɔxɔn benun Yesu xa bari.

Kitabun yireni ito nun Lankeɛmaya kitabu yirena ndee maliga han! E firinna birin waxatin birin denkeleya muxune nan senbe soma, e xa lu

dɛnkɛɣyani, hali kɔntɔfili feen nun tɔrɔyaan sifan birin e sɔtɔ.

Daniyeli nun a lanfane Babilɔn yi

¹ Yehoyakimi a mangayaan ɲɛɛ saxandena, Yuda yamanani, Babilɔn mangan naxan yi xili Nebukadanesari, na nun a muxune yi siga, e sa fu Yerusalɛn taan ma, e yi a rabilin yɛngɛsone ra.

² Marigin nan tinxi Yehoyakimi suxu feen ma, Yuda Mangana, e nun Ala Batu Banxin muran nasariɲanxine tongo feen ma. Manga Nebukadanesari yi ne xali Babilɔn yamanani, a yi se xɔnne ramara a gbee suxure banxin nafulu ramaradeni.

³ Mangan yi a fala a muxu gbeen xa, naxan xili Asipenasi, a naxa, a a xa sa Isirayila foningena ndee yɛ matongo, naxanye kelixi manga banxini xanamu xabila hiyabuxine yi.

⁴ A xa xaxilima xaranxine yɛ matongo naxanye kɛndɛ, e tofan. E xa kɔta alogo e xa nɔ wanla kɛ mangana banxini. E luma nɛn e xaranɲɛ Babilɔn xuiin nun a sɛbɛnle ma.

⁵ Mangan mɔn yi e soge keden balon tongo, keli a gbee donseene yi e nun a gbee dɔlɔne yi. E xaranma nɛn ɲɛɛ saxan bun ma, na xanbi ra, e yi fa lu wanla kɛ mangan xa.

⁶ Yuda kaan naxanye yi na muxune yɛ, ne xili: Daniyeli nun Xananiya nun Mikayeli, e nun Asari.

⁷ Mangana tande xunna yi xili nɛnɛn sa e xun ma. A yi Daniyeli xili sa a “Belitisasari.” A yi Xananiya xili sa “Sadiraki.” A yi Mikayeli xili sa “Mesaki.” A yi Asari xili sa “Abedinego.”

⁸ Daniyeli yi a miri, a nama a yεε raharamu mangana a donseene ra e nun a dɔlɔn na.* Nanara, a yi tande xunna mafan a e nama a karahan a a yεε raharamu.

⁹ Ala yi a ragidi, tande xunna yi hinan Daniyeli ra, a mɔn yi kininkinin a ma.

¹⁰ Tande xunna yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “N gaxuxi mangan yεε ra, n kannu, naxan bata ε donna nun ε minse feen nagidi. Xa a i to, i fatin baxi i ra i lanfane tagi, n xunna lɔma ayi nεn ε fe ra.”

¹¹ Daniyeli yi a fala na xa, tande xunna naxan tixi Daniyeli nun Xananiya nun Mikayeli nun Asari xunna dɔxɔn na, a naxa,

¹² “Se bogine nun igen gbansanna fi nxu ma, i xa nxu mato nayi han xi fu.

¹³ Na xanbi ra, i nxu nun nxu lanfane fatin sama e bode ma nεn naxanye mangana a donseen donma, i nxɔ donse feen yεbε nayi alo i naxan toxi.”

¹⁴ Nanara, a tin na ma, a yi e mato xi fu bun ma.

¹⁵ Xii fu danguxina, a yi a to e kεndε, e fatin fan, dangu mangana donseen don muxune ra.

¹⁶ Nanara, e xunna dɔxɔn yi se bogine fi e ma, mangana donseen nun a dɔlɔn ɲɔxɔn na.

¹⁷ Ala yi lɔnnin fi foninge naaninni itoe ma a e xa fe sεbεxin birin bunna famu, e nun fekolonna. Daniyeli yi nɔε xiyene bunne falε e nun fe toone alo xiyena.

¹⁸ E waxatin ɲan yanyi naxan yi mangan naxan sa, tande xunna yi e yita Nebukadanesari ra.

* **1:8: Haramun** nan yi mangana donseene ra bayo e yi ralima mangana suxurene nan ma.

19 E birin nun mangan yi e bode to, foningene ye, muxu yo mi a keɛn alo Daniyeli nun Xananiya nun Mikayeli e nun Asari. Ne yi so a wanli.

20 Mangana e maxɔdin fefe ma lan xaxili-mayaan nun fe kolonna fe ma, a yi a to e yabine yi dangu a woyimene nun a jinan kanne gbeen na dɔxɔna ma fu, naxanye yi a yamanani.

21 Daniyeli yi lu na yi han Kirusi a mangayaan neɛ singena.

2

Mangana xiyena fe

1 Nebukadanesari a mangayaan neɛ firindena, a yi xiye sa. A xaxinla yi jaxamin han xixɔnla yi a bejin.

2 A yi woyimene nun jinan kanne nun kɔmɔ kanne nun yiimatone xili alogo e xa a xiyen bunna fala a xa. Ne yi malan, e ti a yetagi.

3 Mangan yi a fala ne xa, a naxa, “N xiyena nde nan saxi, naxan bata n xaxinla jaxamin. A xɔnla n ma, n xa na xiyen bunna kolon.”

4 Na yiimatone yi mangan yabi Arami xuini, e naxa, “Nxu kanna, Ala xa siin fi i ma. I ya xiyen yeɓa nxu xa, nxu xa a bunna fala i xa.”

5 Mangan yi a fala yiimatone xa, a naxa, “N bata yelin a nate fa fala xa ε mi n ma xiyeni ito fala n xa e nun a bunna, n na ε yibolonma nen dungi dungi yeɛn ma, ε banxine fan yi kala fefe!

6 Koni xa ε mɔn nɔ n ma xiyen nun a bunna faladeni n xa, ε kise wuyaxi sɔtɔma nen n yii, e nun kɔntɔnne nun xunnayeren gbegbe. Nanara, ε xa xiyen nun a bunna fala n xa.”

⁷ E mən yi a fala mangan xa, e naxa, “Mangana, i ya xiyeŋ fala nxu xa, nxu xa a bunna fala i xa.”

⁸ Mangan yi a fala e xa, a naxa, “N bata a kolon, ε katama n xa diŋa han waxati gbεε bayo ε a kolon n ma fe ragidixin mi kaε.

⁹ Koni, xa ε mi n ma xiyeŋ fala n xa, ɲaxankata kedenna sama ε birin fari nεn. E faxi wulen nun yanfantenya falan nan tideyi n xa han n ma miriyaan yi maxεε. Nanara, ε n ma xiyeŋ fala n xa, nayi n na a kolonma nεn fa fala ε nεε a bunna faε nεn.”

¹⁰ Yiimatone yi a yabi, e naxa, “Nxɔ mangana, na muxu yo mi dunuɲani ito yi naxan nεε na ligε naxan xɔli i ma. Na manga yo mi na, hali a fangan nun a senben na gbo kii yo ki, na munma fe sifani ito maxɔdin woyimεne nun ɲinan kanne nun yiimatone ma singen.

¹¹ I naxan maxɔdinxi, na xɔɔxɔ. Muxu yo mi nεε na yabin soε i yii fɔ alane, koni ne mi dɔxi adamadiine tagi.”

¹² Nayi, mangan yi xɔlɔ, a bɔɲen yi te han! A yamarin fi fa fala a Babilɔn fekolonne birin xa faxa.

¹³ Mangana falan yi rawanga, fekolonne yi fa fama faxadeni nεn. Nayi, e Daniyeli fen e nun a lanfane alogo e fan xa faxa.

Ala yi xiyeŋ lankεnεmaya

¹⁴ Daniyeli yi a xuiin namini ɲɔxɔ luun nun xax- ilimayaan na Ariyoki ma mangan kantan muxune xunna, naxan yi faan kiraan xɔn ma siga Babilɔn fekolonne faxadeni.

¹⁵ A Ariyoki maxɔdin, a naxa, “Nanfera mangan bata sariya xɔdεxε sifani ito sa.” Ariyoki yi na feen yeɓa Daniyeli xa.

¹⁶ Nanara, Daniyeli yi siga mangan fεma, a yi a mayandi alogo a xa waxatin fi a ma, a xa nɔ a xiyen nun a bunna fale mangan xa.

¹⁷ Daniyeli yi siga banxini, a feni ito birin yeɓa a lanfane xa, Xananiya nun Mikayeli e nun Asari.

¹⁸ A yi e mafan a e xa Ala maxandi naxan kore, a xa kininkinin e ma, a xa fe luxunxini ito yita e ra alogo e nama Daniyeli nun a lanfane faxa Babilɔn fekolonna bonne xɔn.

¹⁹ Nanara, Daniyeli yi fe toon ti kɔεen na alo xiyena, fe luxunxin yi lankεnεmaya a xa. Daniyeli yi Ala tantun naxan kore,

²⁰ a naxa,

“Ala xinla xa tantun habadan habadan!
Amasɔtɔ a tan nan gbee kolonna nun sɛnbɛn na.

²¹ A tan nan waxatin nun a kεɲane maxεtεma:

A tan nan mangane bama.

A tan nan mangane dɔxɔma.

A fekolonna fima fekolonne ma,

a lɔnnin fima xaxilimane ma.

²² A fe tilinxi luxunxine lankεnεmayama.

A dimi yi feen kolon,

bayo kεnεnna a yii.

²³ N benbane Ala,

n na i tantunma,

n yi i batu

fekolonna nun fangana a fe ra

i naxan fixi n ma.

I bata n nakolon na ra,

nxu naxan maxɔdinxi i ma,

i bata nxu rakolon mangana xiyen na.”

Daniyeli yi mangan xiye saxin nun a bunna fala

²⁴ Na xanbi ra, Daniyeli yi siga Ariyoki fema, mangan yamarin fi naxan ma a xa Babilon fekolonne faxa. A sa a fala a xa iki, a naxa, “Hali i nama Babilon fekolonne faxa. Siga n na mangan yɛtagi. N xa a xiye bunna fala a xa.”

²⁵ Mafuren, Ariyoki yi siga Daniyeli ra mangan fema, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata muxu keden to na Yuda kaa suxine ye, naxan xiye bunna fale mangan xa.”

²⁶ Mangan yi Daniyeli maxodin naxan xili Belitisari, a naxa, “I tan nɔe xiye nun a bunna fale n xa ba?”

²⁷ Daniyeli yi mangan yabi, a naxa, “Mangana, i fe luxunxin naxan maxodinxi fekolonne nun jinan kanne nun woyimene nun yiimatone ma, ne sese mi nɔe i ya xiye nun a bunna fale i xa.

²⁸ Koni Ala na yi, naxan kore xonna ma. A nɔe fe luxunxine ye mayalanje. A bata Manga Nebukadanesari rakolon naxan ligama waxati famani. Awa, i ya xiye nun i ya fe toone ni i ra i naxanye to i ya saden ma.

²⁹ I yi saxi waxatin naxan yi, mangana, i yi lu i mirɛ fe famatone ma. Awa, naxan fe luxunxine ye mayalanma, na bata i rakolon fe famatone ra.

³⁰ N tan ma binni, fe luxunxini ito mi ye mayalanxi n xa fa fala n tan fekolon dangu ndenden na, koni alogo a bunna xa fala mangan xa, i yi i sondonna miriyane kolon.”

³¹ “Mangana, i fe toon nan tixi naxan findixi sawura belebelen na. Na sawura yi gbo kati! A yi mayilenma, a yi tixi i yɛtagi, a keɗaan yi magaxu han!

³² Xεmaan yεtεen nan yi sawuran xunna ra, a kanken nun a yiine gbeti wuren nan e ra, a kuiin nun a tagina, sulana.*

³³ A danbane yi rafalaxi wure fɔren na, a sanne wure fɔren nun bendε ganxina.

³⁴ I yi a matoma waxatin naxan yi, gεmena nde yi keben muxu yii mi naxan bɔxi, a fa bɔnbɔ na sawuran sanna ra wure fɔren nun bendε ganxin denaxan yi. A yi e rayensen.

³⁵ Awa, a wure fɔre yo, a bendε ganxi yo, a sulan yo, a wure gbeti yo, a xεma yo, na birin yi lunburunje ayi, e yi findi burun burunna ra alo se dagin naxan yifema soge furen na. Foyen yi a xali a funfu yo mi lu na. Awa na gεmen naxan fa bɔnbɔ na sawuran na, na yi findi geya belebelen na, a bɔxɔna ngaan nafe.”

³⁶ “Xiyen ni i ra. Nxu a bunna fan falama nen mangan xa.

³⁷ N kanna, mangane mangan ni i tan na. Amasɔtɔ Ala nan mangayaan nun senben nun fangan nun xunnayerenna fixi i ma, Ala Naxan Kore.

³⁸ A tan nan i dɔxi muxune nun subene nun xɔline xun na, e nεma dεde yi, a yi nɔɔn fi i ma ne birin xun na. I tan nan xεma xunna ra.

* **2:32:** A *xunna* findixi Babilɔn kaane mangayaan nan na. Na feen seβexi Yeremi 51.7 kui. A *kanken nun a yiine* findixi Perise kaane gbeen na Manga Kirusi naxan fɔlɔ jeε kemε suulun tonge saxan nun solomanaanin benun Yesu xa bari. A *kuiin nun a tagi* findixi Gireki kaane mangayaan na Manga Alesandire bun ma jeε kemε saxan benun Yesu xa bari. A danbane nun a sanne findixi Romi kaane mangayaan nan na. Yesu faxi waxatin naxan yi, Romi kaane nan yi mangane ra bɔxɔn yire wuyaxi xun na.

39 I tan na dangu, mangaya gbɛtɛn kelima nɛn naxan sɛnbɛn xurun i gbeen xa. Na xanbi, mangayaan saxanden ligama nɛn alo sulana, na yi nɔɔn sa bɔxɔn birin ma.

40 Mangaya naaninden fama nɛn, na xɔɔxɔ alo wurena. Wuren seen birin yensenma, a a lunburun. Na mangayaan fan bonne yensenma na kii nin, a yi e lunburun.

41 I a sanne nun a san sonle toxi rafalaxi wuren nun bɛndɛ ganxin basanxin na kiin de, na yamanani taxunma nɛn, koni wuren xɔɔxɔn jɔxɔndɔnna taranma a yi nɛn, bayo i wuren nun bɛndɛ ganxin basanxin nan toxi.

42 Nanara, alo a san sonle yi rafalaxi wuren nun bɛndɛ ganxin basanxin na kii naxan yi, na yamanan fɔxɔ kedenna fangan gboma ayi nɛn, bode fɔxɔn yi xetunɲɛ ayi.

43 I wuren nun bɛndɛ ganxin basanxin nan toxi, bayo na muxune katama nɛn e xa malan, koni e mi malanɲɛ alo wuren nun bɛndɛ ganxin to mi basanɲɛ.”

44 “Na mangane waxatini, Ala Naxan Kore, na mangayana nde rafama nɛn naxan mi kalɛ habadan!† Na mangayaan mi danguma yamana gbɛtɛ nɔɔn bun. A yamanan bonne raxuyama ayi nɛn, a yi e raxɔri, koni a tan yɛtɛn luma nɛn habadan.

† 2:44: Marigi Yesu a dɛnkeleya yamaan naxan fɔbɔ, na findixi **mangayani** ito ra naxan buma habadan. Daniyeli a falani ito a yɛbaxi fa fala a Yesu yi lan a xa fa Romi kaane mangayaan waxatini. A faxi na waxatin nin. Yesu a dɛnkeleya yamaan nan sabatima dunuɲa yiren birin yi fata falani ito ra. Na feen mato Daniyeli 2.35 kui. A mɔn buma habadan ariyanna yi.

⁴⁵ Na bunna nɛn, alo i gɛmɛn naxan toxi kebenɲɛ geyaan fari muxun yii mi dinxi naxan na, a fa wuren nun sulan nun bɛndɛn nun gbeti wuren nun xɛmaan yensen. Ala bata a yita mangan na naxan fama ligadeni yɛɛn na. Nɔndin nan xiyeɛni ito ra, muxune lan e xa la a bunna fan na.”

Mangan yi Daniyeli binya

⁴⁶ Nba, Manga Nebukadanesari yi a xinbi sin Daniyeli bun ma, a yɛtagin yi lan bɔxɔn ma. A yamarin fi a e xa saraxane ba a xa, e nun wusulanna.

⁴⁷ Mangan yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “Ɛ Ala nan alane Ala ra. E nun mangane gbee marigina naxan wundo feene lankɛnɛmayama. Bayo i bata nɔ wundo feni ito yɛ mayalanɲɛ.”

⁴⁸ Mangan yi Daniyeli mate, a banna se wuyaxi so a yii. A yi a dɔxɔ Babilɔn yamanan birin xun na, a yi a findi mangan na Babilɔn fekolonna birin xun na.

⁴⁹ Daniyeli yi mangan mafan, a xa Babilɔn bɔxɔn fe yɛban so Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yii. Daniyeli yɛtɛɛn yi lu Manga Nebukadanesari a tanden ma wanla ra.

3

Mangan yi suxuren nafala

¹ Manga Nebukadanesari yi sawura xɛmaan nafala. A kuyan nɔngɔnna yɛ tonge sennin lixi. A yigbona, nɔngɔnna yɛ sennin. A sa a ti Dura Lanbanni, Babilɔn yamanani.

² Manga Nebukadanesari yi bɔxɔne mangane nun bɔxɔ kanne nun yamana kanne nun sariya kanne nun nafulu ramarane nun sariyasane nun kitisane nun bɔxɔn kuntigine ngaan xili alogo e xa

fa sawurana fe rawangadeni Manga Nebukadanesari naxan nafalaxi.

³ Awa, bəxəne mangane nun bəxə kanne nun yamana kanne nun sariya kanne nun nafulu ramarane nun sariyasane nun kitisane nun bəxən kuntigine ngaan yi e malan na sawurana fe rawangadeni Manga Nebukadanesari naxan nafala. E ti sawuran yətagi Manga Nebukadanesari naxan nafala.

⁴ Mangana fe rawangan yi sarin fangan na, a naxa, “Siyane nun bənsənnə birin naxanye xuine birin falama, naxan yamarixi ε ma, na ni ito ra:

⁵ Ε na xətaan nun xulenna nun sərənnə nun kondenna nun bələnnə nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin mε waxatin naxan yi, ε bira bəxəni, ε yi sawura xεmaan batu, Manga Nebukadanesari naxan nafalaxi.

⁶ Xa naxan yo mi bira a bun ma, a yi a batu, na rawolima ayi nən sulun tεeni* keden na!”

⁷ Nanara, siyane birin to xətaan nun xulenna nun sərənnə nun kondenna nun bələnnə nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin mε, siyane nun bənsənnə birin naxanye xuine birin falama, ne yi bira sawura xεmaan bun ma, e yi a batu, Manga Nebukadanesari naxan nafalaxi.

⁸ Na waxatin yεteni, yiimatona ndee yi fa, e xa Yahudiyane kansun.

⁹ E yi a fala Manga Nebukadanesari xa, e naxa, “Ee! mangana! I xa bu dunuɣa yi.

¹⁰ Nxu kannə, i bata yi yamarin fi, a muxune birin xa bira sawura xεmaan bun ma, e yi a batu,

* **3:6: Sulun tεen mən falama yirena nde yi fa fala “Furu tεena.”**

e na xɔtaan nun xulenna nun sɔrɔnna nun kondenna nun bɔlɔnna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin mɛ waxatin naxan yi.

¹¹ Nayi, naxan yo mi tin bire a bun, a yi a batu, na kanna wolima nɛn sulun tɛɛni.

¹² Koni Yahudiyana ndee na yi, i tan yɛtɛɛn Babilɔn bɔxɔn fe yɛbaan soxi naxanye yii, Sadiraki nun Mesaki e nun Abedinego. I ya yamarin bɔtɛ mi ne xa. Ee! Mangana! E mi i ya alane batuma, e mi i ya sawura xɛmaan fan batuxi i naxan nafalaxi.”

¹³ Nebukadanesari bɔɲɛn yi te a xɔlɔ! A yi yamarin fi, e xa fa Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego ra. Sofane yi fa na xɛmɛne ra a yɛtagi.

¹⁴ Nebukadanesari yi a fala e xa, a naxa, “Sadiraki nun Mesaki e nun Abedinego, ɲɔndin na a ra ba? E mi n ma alane batuma, e mɔn mi sawura xɛmaan batuma, n naxan nafala?”

¹⁵ Awa, iki, e na xɔtaan nun xulenna nun sɔrɔnna nun kondenna nun bɔlɔnna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin mɛ sɔnɔn, e bira, e yi sawura xɛmaan batu n naxan nafalaxi. Koni xa e mi a batu, e rawolima nɛn sulun tɛɛni keden na! Ala mundun na yi naxan e bama n yii?”

¹⁶ Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yi a fala, e naxa, “Ee! Manga Nebukadanesari! Nxu mi waxi nxu yɛtɛ makata fe yi i yɛtagi.

¹⁷ Xa na rabɛ, nxɔ Ala, nxu walima naxan xa, na nɔɛ nxu ratangɛ. A nxu ratangama sulun xɔɲɛn ma nɛn e nun i yiin ma.

¹⁸ Hali a mi na ligɛ, mangana, a kolon a nxu mi i ya alane batuma, nxu mi i ya sawura xɛmaan batuɛ i naxan nafalaxi.”

E woli fena tɛɛni

¹⁹ Nayi, Nebukadanesari yi mənε han! A yεtagin yi masara Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yεε xəri. Nebukadanesari yi yamarin fi e xa sulun† nawolon dɔxɔna ma solofere dangu e yi darixi a ra kiin de.

²⁰ A yi a yεngεsona ndee yamari naxanye maxɔdɔxɔ a gali diine yε, e xa Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego xidi, e yi e rawoli sulun tεε xajeni.

²¹ Na xεmε saxanna yi xidi, e maraberi baxi e dugine nun e wantanne nun e namune yi, e nun e domaan birin. E yi woli sulun tεε xajε tagi.

²² Sofaan naxanye Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego woli tεeni, tεen yi ne faxa bayo mangan bata yi yamarin fi a xa wolon jaxi ra.

²³ Koni Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego, ne saxanna xidixin yi bira sulun tεε xajeni.

²⁴ Manga Nebukadanesari yi gaxu, a tujanje ayi, a keli. A yi a fala a maxadi tiine xa, a naxa, “En mi muxu saxan xidixin xan wolixi tεen tagi ba?” E mangan yabi, e naxa, “Ɔn Mangana!”

²⁵ A mən naxa, “Anu, n muxu naanin nan toma, e mi xidixi. E sigan tima tεen tagi, tɔɔya yo mi e ma. E naaninden kejaan maliga malekan na.”

Mangan yi Ala binya

²⁶ Nebukadanesari yi a maso sulun xajen de ra, a naxa, “Sadiraki! Mesaki! Abedinego! Ala Matexina walikεne, ε mini, ε fa be.” Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yi keli tεen tagi.

²⁷ Bɔxɔne mangane nun bɔxɔ kanne nun yamana kanne yi e maso e ra. E yi a to, tεen mi nɔ yo

† **3:19: Sulunna** mən fale fa fala furuna.

sotɔxi na xemene fatin ma. E xunsexene mi ganxi, e dugine mi kalaxi. Tɛɛn xiri mi dɔxi e ma.

²⁸ Nebukadanesari yi a fala, a naxa, “Tantunna Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego a Ala xa! A tan nan a malekan nafaxi, a yi a walikene ratanga. E bata la a ra han, e yi mangana a yamarin kala. E yitɔnxi faxa feen ma, benun e xa ala gbete batu, ba e Ala ra.

²⁹ A mato fa, n yamarin naxan fima: xa muxu yo Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego a Ala rafeya, a na taran siya yo yi, yamana yo yi, xui yo yi, na kanni sege ma dungi dungi yɛɛn nan ma, a banxin yi findi kurun na, bayo ala yo mi na naxan nɛ makantan sifani ito ra alo a tan.”

³⁰ Nanara, mangan yi Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego a fe mate Babilɔn yamanani.

³¹ Manga Nebukadanesari yi xerane rasiga siyane nun bɔnsɔnne birin ma naxanye xuine birin falama, dunuɔna yiren birin yi, a naxa, Bɔɔesa gbeen xa lu ε xa.

³² A findixi n xa fe fajin nan na, n xa taxamasenne nun kabanako feene yɛba ε xa Ala Matexin naxanye ligaxi n xa.

³³ A taxamasenne gbo, a kabanako feene senben gbo.

A mangayana, habadan mangayaan na a ra.

A nɔyaan luma nɛn mayixete nun mayixete.

4

Mangan xiyen firindena

¹ N tan Nebukadanesari, n yi bɔɔe xunbenla nun ɔaxunna nin n ma mangaya banxini.

² N yi xiye sa naxan n magaxuxi. Miriyane yi soma n yi n ma saden ma, n xaxinla fe toone yi n kuisan han!

³ Nanara, n bata yamarin fi, e xa fa Babilɔn fekolonne ra n fɛma alogo e xa n ma xiyen bunna fala n xa.

⁴ Woyimɛne nun ɲinan kanne nun yiimatone nun kɔmɔ kanne faxina, n yi n ma xiyen yɛba e xa, koni e sese mi nɔ a bunna fale n xa.

⁵ A raɲanna, Daniyeli fan yi fa n fɛma naxan mɔn yi xili Belitiasari naxan xili luxi alo n ma ala xinla. Ala sariɲanxine niina a tan yi. N yi n ma xiyen yɛba a xa,

⁶ n naxa, “Belitiasari, woyimɛne kuntigina, n na a kolon fa fala ala sariɲanxine niina i tan yi. Wundo fe yo mi xɔdɔxɔ i tan yii. Fe toone bunna fala n xa, n xiye saxi naxanye ra.”

⁷ “Awa, n xaxinla toon naxan tixi, na ni i ra, n to yi saxi n ma saden ma, n yi n yɛɛ rakoɲinma, n yi a to:

Wudi bili gbee keden tixi bɔxɔn tagi,
naxan yi mate han!

⁸ Na wudin yi gbo,
a magaxu ayi,
a konden yi texi nɛn han kuyena.
A yi toma bɔxɔn danna birin na.

⁹ A ɲɔxɔndene yi fan,
a bogine yi wuya han!
Birin balon yi a kɔɛ ra.
Burunna subene yi fama a nininna bun.
Xɔline yigiyaxi a yiine kɔɛ ra.
Daliseene birin yi e donna sɔtɔma a bogin nan xɔn.

¹⁰ N xaxinla tooni,

n naxan to n ma saden ma,
 n yεεn tixi,
 n yi marakantan ti sariɲanxina nde keden to godε
 keli kore xɔnna ma.

¹¹ Na yi sɔnxɔ fangan na,
 a falan ti iki, a naxa,
 ‘E wudini ito rabira,
 ε yi a yiine sεgε,
 ε yi a ɲɔxɔndene ba a ma,
 ε yi a bogine raxuya ayi.
 Subene xa e giyε a bun,
 xɔline yi keli a yiine yi.

¹² Koni ε xa a dungin nun a salenne lu bɔxɔni
 ε yi a xidi wuren nun sula yɔlɔnxɔnna ra,
 a yi lu xεεn ma sεxεn xɔrε ra.
 A xa yikun xiila ra,
 a yi a balo sεxεn na
 alo subene.

¹³ A adamadi xaxinla maxεtεma nεn,
 sube xaxinla yi so a yii.
 Nεε solofere danguma a xun ma nεn.

¹⁴ Marakantan muxune nan sariyani ito ragidixi,
 maleka sariɲanxine nan yamarini ito fixi
 alogo daale xa a kolon
 fa fala Ala Matexin nɔɔn nabama
 adamadiine mangayaan fari.
 A a soε muxε yii naxan na rafan a ma,
 hali muxune birin dangu naxan na.’ ”

¹⁵ “N tan Manga Nebukadanesari, n xiye
 naxan sa, na nan na ra. Awa, i tan Belitiasari, i
 xa n xiye bunna fala n xa, bayo n ma bɔxɔn fe
 kolonne, ne sese mi nɔxi a bunna fale n xa. Koni
 i tan nɔε bayo ala sariɲanxine niina i tan yi.”

Daniyeli yi xiyeŋ yɛba

¹⁶ Awa, Daniyeli naxan xili Belitisasari, na yi a raxunbeli waxatidi, a miriyane yi a kuisan. Mangangan yi a fala, a naxa, “Belitisasari, xiyeŋ nun a bunna nama i kuisan.” Belitisasari yi a yabi, a naxa, “N kanna, a yi lan nun, xiyeŋ xa findi i yaxune gbeen na, a bunna yi lu i sangarɔxɔne xa.

¹⁷ I wudi bili gbeen toxi gboɛ, a maxɔdɔxɔ ayi, naxan konden texi han kuye, naxan yi toma bɔxɔn danna birin yi,

¹⁸ naxan ɲɔxɔndene fan, naxan bogi wuya, naxan daliseen birin baloma, burunna subene e sama naxan bun ma, xɔline e tɛɛn sama naxan yiine yi.”

¹⁹ “Ee! Mangana! Na wudin ni i tan na. Bayo, i bata gbo i findi sɛnbɛ kanna ra. I ya gboon bata te han kuye e nun i ya nɔɔn bata dunuɲa danna birin li.

²⁰ I tan mangan mɔn yi kantan ti sariɲanxine keden to godɛ keli kuye, a naxa, ‘Ɛ wudini ito rabira, ɛ a kala, koni ɛ dungin nun a salenne lu bɔxɔni. Koni ɛ a maxidi wure yɔlɔnxɔnna nun sulan yɔlɔnxɔnni xɛɛn ma sɛxɛn xɔrɛ ra. A xa yikun xiila ra. A xa lu burunna subene xɔn ma han ɲɛɛ solofere yi dangu a xun ma.’ ”

²¹ “Ee! Mangana! N xa a yɛba i xa Ala Matexin naxan nagidixi n kanna mangan ma.

²² I kedima nɛn adamadiine tagi, i sa i damakɛ burunna subene yɛ. I i dɛgema sɛxɛn nan na alo ɲingene. I mɔn yikunma xiila ra nɛn ɲɛɛ solofere bun ma, han i yi a kolon a Ala Matexin nan nɔɔn nabama adamadiine mangayaan xun na. A mangayaan fima muxun ma naxan na a kenɛn.

23 Wudi dungin nun a salenne lu feen yamarin fan bunna na, a i ya mangayaan naxεtεma i ma nεn i na a kolon, a nεon naxan yi, na kuye.

24 Nanara, Mangana, n ma maxadin xa rafan i ma: Danna sa i yulubine ra, i xa tinxin. I ya tantanne lu na, i xa kininkinin tɔrɔ muxune ma. Yanyina nde yi, i luyε bɔɲε xunbenli nεn.”

25 Na feen birin yi kamali Manga Nebukadanesari ma.

26 Kike fu nun firin to dangu, a yi a masiga tima manga banxin sangansoon kɔε ra Babilɔn yi,

27 Mangan yi a fala, a naxa, “Babilɔn gbo de! N tan nan a tixi manga yigiyaden na n sεnbεn fangan na n ma xunnayerenna nun n ma binyen xa!”

28 Falan mɔn yi mangan dεni singen, fala xuina nde yi keli kuye, a naxa, “Manga Nebukadanesari, falani ito tima i tan xa. Mangayaan sεnbεn bata ba i yii to.

29 I kedima nεn muxune tagi, i sa i damakε burunna subene tagi, i yi sεxεn don alo ɲingene, ɲεε solofere bun ma han i na a kolon waxatin naxan yi a Ala Matexin nan nεon nabama adamadiine mangayaan fari. A a so muxε yi naxan na a kεnεn.”

30 Na waxatin yeteni, na fala xuiin yi kamali Manga Nebukadanesari xili ma, a yi kedi adamadiine yε, a sεxεn don alo ɲingene. A fatin yi yikun xiila ra, han a xunsexe yi mini alo singbin xabena. A san xanle yi kuya ayi alo xɔliin gbeena.

31 Waxatin naxan saxi na danna to a li, n tan Nebukadanesari, n yi n yεεn nate kuye, n xaxinla yi xεtε n ma. N na Ala Matexin batu, n yi a tantun, n yi a binya naxan na yi habadan! Naxan ma nεon findixi habadan nεon na e nun naxan ma

mangayaan ligama mayixete nun mayixete xun na.

³² Sese mi dunu_{na} muxune senben na Ala yee ra yi. Naxan na a kenen, a na nan ligama maleka ganla ra e nun muxune boxon ma. Muxu yo mi na naxan a yiin yee ratiye, a a fala, a naxa, “I nanfe ligama?”

³³ Na waxatin yeteni, n xaxinla yi xete n ma, n ma mangayaan xunnayerenna nun n ma non mirinna fan yi xete n ma. N ma maxadi tiine nun n ma muxu gbeene mon yi n xili, n dxo n ma mangaya gbedeni. N ma gboon yi siga xun mase.

³⁴ Iki, n tan Nebukadanesari, n na a batuma, n na a yite, n na a binya, kore xonna mangana yoona a xa a kewanla birin yi, a kirane tinxin. A nae muxune magode nen naxanye e yete yitema.

5

Sebeli magaxuxina

¹ Laxona nde, Manga Belisasari yi jaxanaxani ton a muxu gbee wuli kedenna xa. A yi lu dolon minje e xon.

² Dolon to a suxu, Belisasari yi yamarin fi a e xa fa igelengenna xema daxin nun gbeti daxin na, a baba Nebukadanesari kelixi naxanye ra Ala Batu Banxi gbeeni Yerusalen taani. Mangan yi waxi a min feni ne ra e nun a jaxanle nun a konyi jaxanle* nun a muxu gbeene.

³ Nayi, e yi fa xema igelengenne ra naxanye sa tongo Ala Batu Banxini Yerusalen taani. Mangan

* **5:2: Konyi jaxanle** nan ne ra, a naxanye sota a jaxanla ra.

nun a muxu gbeene nun a naxanle nun a konyi gilene yi e min ne ra.

⁴ E dɔlɔn min waxatin naxan yi, e yi lu alane batuε, xεmaan nun gbetin nun sulan nun wuren nun wudin nun gεmε alane.

⁵ Na waxatin yeteni, muxun yii sonle yi mini kenenni lenpu dεgen ma. E sebenla ti manga banxin kanke. Mangan yi yiini ito to naxan yi sebenla tima.

⁶ Mangan yetagin yi maxεε, a miriyane yi a kuisan, a tagi xudine yi ba a yi, a xinbine yi lu bɔnbε e bode ra.

⁷ A yi gbelegbele fangan na, a e xa fa ninan kanne nun yiimatone nun kɔmɔ kanne ra. A yi a fala Babilɔn fekolonne xa, a naxa, “Naxan na sebenli itoe xaran, a yi a bunna fala n xa, na maxidima nen manga dugin na, xεma jεren yi bira a kɔε, a mɔn yi mangaya tiden saxanden sɔtɔ bɔxɔni ito yi.”

⁸ Mangana a fekolonne birin yi so, koni e mi nɔ sebenla xaranjε, e yi a bunna fala mangan xa.

⁹ Na nan a liga, Manga Belisasari mɔn yi gaxu han, a yetagin yi maxεε, a muxu gbeene yi kui yifu.

¹⁰ Mangana nga to mangan nun a muxu gbeene sɔnxɔ xuiin mε, a so naxanaxa banxini. A yi a fala, a naxa, “Mangana, i xa bu han! I ya miriyaye nama i kuisan. I yetagi nama maxεε.

¹¹ Muxuna nde i ya bɔxɔni, ala sariɔanxine xaxinla a yi. I baba waxatini, a yi feene fixen toma, a xaxinla fan, a fekolonna nun alane gbeen lan. Nanara, i baba Manga Nebukadanesari yi a findi woyimene nun ninan kanne nun yiimatone nun

kəmɔ kanne kuntigin na. I baba mangan yetɛɛn na liga nɛn.

¹² Bayo, nii fisamantenna nun lɔnnin nun xax-
ilimayaan Daniyeli yi, mangan naxan xili sa Be-
litisasari. Xiyene bunna kolonna fan ayi. A mɔn
sandane yɛbama, a maxɔdin xɔdɛxɛne yabima.
Nanara, ɛ xa Daniyeli xili. A nɔma nɛn a bunna
faladeni i xa.”

Daniyeli yi na seɓenla xaran

¹³ Nayi, e fa Daniyeli ra mangan yetagi. Mangan
yi a fala a xa, a naxa, “I tan nan na Daniyeli ra n
baba faxi naxan na sa keli Yuda yi?

¹⁴ N bata i ya fe mɛ a alane niina i tan yi e nun
i feene fixɛn toma. Xaxinla nun fekolonna i tan yi
naxan ɲɔxɔn mi na.

¹⁵ E baxi fadeni nɛn fekolonne nun ɲinan kanne
ra n fɛma alogo e xa seɓenli ito xaran, e yi a bunna
fala n xa, koni e mi nɔxi a bunna faladeni!

¹⁶ N bata a mɛ a i nɔɛ feene bunne yɛɓɛ nɛn,
i yi maxɔdin xɔdɛxɛne yabi. Iki, xa i nɔ seɓenli
ito xaranɲɛ, i n nakolon a bunna ma, i maxidima
manga dugin na nɛn, xɛma ɲɛɛn yi bira i kɔɛ, i yi
findi bɔxɔn mangan muxu saxanden na.”

¹⁷ Daniyeli yi a fala mangan xa, a naxa, “I ya
kiseene ramara i yetɛ xa, i ya finmaseene fi gbɛɛ
ma. Hali na, n seɓenla xaranma nɛn mangan xa, n
yi i rakolon a bunna ma.

¹⁸ Ee! Mangana! Ala Matexin nan mangayaan
nun gboon nun xunnayerenna nun nɔrɔn fixi i
baba Nebukadanesari ma.

¹⁹ Nanara, siyane nun bɔnsɔnne birin naxanye
xuine birin falama, ne gaxuxi a yɛɛ ra. A na wa a

xɔn, a muxun faxa. A na wa, a a rakisi. A na wa naxan yite fe yi hanma a yigodo fe yi, a na liga.

²⁰ Koni a yanda waxatin naxan yi, a bɔɲɛn yi xɔdɔxɔ han a waso ayi. Ala yi a ba a mangaya gbɛɛni, a a binyen ba a yii.

²¹ A kedi adamane ye, a xaxinla yi lu alo subene gbeena. A yi lu burunna sofanle fɔxɔ ra, a yi sɛxɛn don alo ɲingene. A fatin yi yikun xiila ra, han a kolon a Ala Matexin nan nɔɔn nabama adamane mangayaan xun na. A muxe nan findima mangan na, a na wa naxan xɔn.”

²² “I tan, a diina Belisasari, i yi na birin kolon, koni i mi i yeɛɛ magodo.

²³ I bata i yeɛɛ yite Marigin xili ma naxan kore, i yi Ala Batu Banxina igelengenne maxili i yeɛtagi. Ɛ yi dɔlɔn min e ra, i tan nun i ya muxu gbeene nun i ya ɲaxanle nun i ya konyi ɲaxanle. I yi alane batu, gbetin nun xɛmaan nun sulan nun wuren nun wudin nun gɛmɛ alane, naxanye mi se toma, e mi fe mɛma, kolon mi e yii. I mi Ala binyaxi i ya niiraxinla nun i ya dunuɲa yi gidin naxan yii.

²⁴ Na nan a toxi, a yiini ito rafaxi naxan seɓenli ito tixi.”

²⁵ “A tan ni i ra keden keden yeɛɛn ma naxan seɓɛxi: MENE MENE TEKELI PARISIN.

²⁶ Falani itoe bunna ni i ra:
‘MENE’ na bunna nɛɛn fa fala ‘Yatɛna.’
Ala bata i ya mangayaan lɔxɔn yate,
a danna sa a ra.

²⁷ ‘TEKELI’ na bunna nɛɛn fa fala ‘A maliga.’
I ratexi sikeela nan na, a li, i yelefɔ.

²⁸ ‘PARISIN’ na bunna nɛɛn ‘Mayitaxunna.’
Bayo i ya bɔxɔni taxunma nɛn,
a yi so Mede kaane nun Perise kaane yii.”

²⁹ Sasa, Belisasari yi yamarin fi a Daniyeli xa maxidi manga dugin na, xema jeren yi bira a koe, a yi yamarin fi, a xa rawanga a bata yamanan mangayaan tiden saxanden soto.

³⁰ Na koeen yeteen na, e Babilon manga Belisasari faxa.

6

Daniyeli nun yatane fe

¹ Dariyusi Mede kaan mangayaan soto a jee tonge sennin e nun firin nan ma.

² Dariyusi yi a ragidi a xa boxone manga keme e nun moxojen ti a gbee yamanane xun na.

³ A yi manga gbee saxan dexo e xun na boxone mangane fa dentegen sama naxanye xa alogo mangana tonone xa xun makantan. Daniyeli yi na manga saxanne ye.

⁴ Awa, Daniyeli yi dangu manga gbee firinna bodene ra e nun boxone mangan birin bayo nii fisamantenna yi a tan yi. Nanara, mangan yi wa a dexo feni boxon birin xun na.

⁵ Awa, manga gbee bodene nun boxone mangane yi feren fen folo a tjege feen na lan boxona feene ma. Koni e mi kii yo soto, e mi mayifu yo to a tan ma binna ra bayo a tinxin. Nanara, e mi kalan to a yi hanma mayifuna.

⁶ Awa, na muxune yi a fala, e naxa, “En mi fere yo sote Daniyeli tjege feen ma xa a mi fata a Alaa sariyana feen na.”

⁷ Na manga gbeene nun boxone mangane birin yi siga mangan fema e bode xon. E yi falan ti, e naxa, “Manga Dariyusi xa siimayaan soto habadan!

⁸ Yamanan manga gbeene nun bəxə kanne nun bəxəne mangane nun maxadi tiine nun yamana kanne birin tinxi a mangana sariya keden xa rawanga naxan fama tənni ito sadeni: Xii tonge saxanna bun ma, naxan na ala yo maxandi hanma muxu gbete ba i tan na, mangana, na xa woli yatane yinla ra.

⁹ Ee! Mangana! Iki, tənni ito yisarin, i yi i ya taxamasenna sa alogo a xa findi maxetetaren na alo Mede kaane nun Perise kaane sariyan to mi maxete.”

¹⁰ Nanara, Manga Dariyusi yi a taxamasenna sa tənna seben fari.

¹¹ Awa, Daniyeli to a kolon a feni ito bata yisarin, a yi te a sangansoon kəe ra naxan foye suxuden deene yi rabixi Yerusalen binni. Dəxəna ma saxan sogen ma, a yi a xinbin sinma, a Ala maxandi, a a tantun alo a yi a ligam kiin de a singeni.

¹² Na muxune birin yi siga Daniyeli konni, e so, e Daniyeli li a Ala mafanə, a yi Ala maxandima.

¹³ Nayi, e siga mangan fema, e yi mangana tənna fe fala a xa, e naxa, “I mi yi tənna nde yisarin naxan a fala a xii tonge saxanna bun ma, muxu yo a xui ramini ala gbete ma a xandideni hanma muxu gbete ba i tan na, mangana, na wolima yatane yinla ra nən?” Mangan yi e yabi, a naxa, “Nəndin nan a feen na, fata Mede kaane nun Perise kaane gbee sariyan na naxan mi maxete.”

¹⁴ E mən yi a fala, e naxa, “Ee! Mangana! Daniyeli, Yuda muxu suxina nde, na mi i tan yatəxi sese ra hanma i ya tən yisarinxina. A Ala maxandin nabama dəxəna ma saxan sogen ma.”

15 Mangan to na με, a yi kəntəfli kati, a yi a ragidi a bəɲeni a a xa Daniyeli rakisi. Han sogen bira waxatini, a katama a xa a rakisi.

16 Koni na muxune birin yi fa mangan fεma, e yi a fala mangan xa, e naxa, “A kolon, mangana, Mede kaane nun Perise kaane sariyan mi tinɲe a təri saxin nun lanma xui səbexina mangan xən, na xa maxεtε.”

17 Nanara, mangan yi yamarin fi a Daniyeli xa woli yatane yinla ra. Mangan yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “I ya Ala, i naxan batuma sənəyani, na xa i rakisi.”

18 E yi fa gεmεna nde ra, e a dəxə yinla dε ra, mangan yi a mataxamaseri a yiirasoon na e nun a muxu gbeene yiirasone ra alogo fefe nama maxεtε Daniyeli ma binni.

19 Na xanbi ra, mangan yi siga a banxini, a yi xi sunni, a konyi ɲaxalan yo mi fa a fεma, xixəli mi a suxu.

20 Subaxa, mangan yi keli, a yi siga sasa yatane yinla dε ra.

21 A to maso yinla ra, a yi Daniyeli xili a xui səxələxin na. Mangan yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “Daniyeli, habadan Alaa walikεna! I ya Ala, i naxan batuma sənəyani, na nəxi i rakisε yatane ma nən ba?”

22 Daniyeli yi a yabi, a naxa, “Mangana, i xa siimayaan sətə habadan!

23 N ma Ala bata a malekan nafa, a fa yatane dεen balan. E mi fe ɲaxi ligaxi n na, bayo n findixi səntaren nan na a yεtagi, hali i fan yεtagi. Ee! Mangana! N mi fe ɲaxi yo rabaxi.”

²⁴ Nayi, mangan yi sɛwa han, a yi yamarin fi a e xa Daniyeli rate yinla ra. Daniyeli yi rate yinla ra, e mi maxɔlɔde yo to a ma, amasɔto a yi denkelɛyaxi a Ala ma.

²⁵ Mangan yi yamarin fi a muxun naxanye Daniyeli tɔɲɛgɛxi, a ne xa woli yatane yinla ra, e tan nun e diine nun e ɲaxanle. Benun e xa yinla xɔnna li, yatane yi e kutukutu, e yi e xɔnne yilunburun.

²⁶ Na xanbi ra, Manga Dariyusi yi sɛbenla ti siyane nun bɔnsɔnne birin ma naxanye xuine birin falama naxanye bɔxɔna ngaan ma, a naxa, “Bɔɲɛ xunbeli gbegbe xa lu ɛ xɔn ma!

²⁷ N bata yamarin fi n ma bɔxɔn birin yi, binyen xa fi Daniyeli a Ala ma, yamaan yi gaxu a yɛɛ ra. Bayo habadan Ala na a ra.

A nɛɛn habadan.

A mangayaan mi kalama habadan.

A nɔɔn luma nɛn han a raɲanna.

²⁸ A tan nan maratangan nun marakisin tima, a mantaxane nun kabanako feene ligama kuyen nun bɔxɔn ma.

A tan nan Daniyeli ratangaxi yatane fangan ma.”

²⁹ Na xanbi ra, Daniyeli yi sabati Dariyusi mangayaan bun ma, e nun Kirusi Perise kaana mangayaan bun ma.

7

Daniyeli a fe to singena alo xiyena: Sube naaninne

¹ Belisasari a mangayaan ɲɛɛ singena Babilɔn yi, Daniyeli yi xiye sa, a fe toon ti a xaxinli, a yi a saden ma waxatin de. Na xanbi ra, a yi xiye nun a fe xɔnne sɛbɛ.

² Daniyeli yi a fala, a naxa, “N na a to nen n ma kœ ra tooni, foyene sa kelima kuyen tongon naaninne yi, e e radin fœxœ ige gbeen xun ma.”

³ “Sube magaxuxi naanin yi mini fœxœ igeni, e sese keden mi yi a ra.

⁴ A singe ra xiin yi luxi alo yatana, a gubugubune alo singbin. N yi a matoma, e a gubugubune ba a ma, e a rakeli, e a ti a sanne xunna alo adama. Muxun sœndœmen yi so a yii.”

⁵ “Sube firinden luxi alo kanko belebelena. A saxi a fœxœ kedenna ma. Nensœn xœri saxan yi a dœ, a e xinma. E yi a fala a xa, e naxa, ‘Keli, i xœœyi se gbeen don.’ ”

⁶ “Na xanbi, n yi a matoma, n yi gbœtœ to alo tagi suxu ŋari. Xœli gubugubu naaninna a fari, a xunna fan naanin. Nœœn yi so a yii.

⁷ Na xanbi ra, n yi a matoma n ma kœ ra tooni, n yi suben naaninden to naxan mamirin, a magaxu e nun a maxœdœxœ han a dangu ayi. Wure ŋin belebelene yi a dœ ra, a yi a se suxine donma, a yi e laxunma, a dœnxœne bira a sanne bun. A tan nun sube fœlœne sese keden mi yi a ra, feri fu nan yi a ma.

⁸ N yi n mirima a fenne ma waxatin naxan yi, n yi a to, a feri xuridina nde yi mini e tagi, a feri fœlœyixi saxanne yi tala a yœœ ra. Awa, yœœ firin yi na fenna ma alo adaman yœœna e nun dœna naxan yi falan tima dœ ŋaxun na.”

⁹ N yi lu a matœ,
gbœdœne yi dœxœ.

Habadan Siin Kanna yi fa dœxœ.

A dugine yi fixa alo nœnœna,

a xunseχen luxi alo garina,
 a gbeden luxi alo tee dege,
 sanna digilinxine yi dege ma a gbeden ma
 alo wonson teena.

¹⁰ Baan yi minima a yetagi
 a dege ma teen na.

Muxu wuli wuline yi a batuma,
 yatetaren yi tixi a dexon.

Nayi, kitisane yi e magodo,
 e kitabune rabi.

¹¹ N yi lu a matoe:

Waso falane fe ra
 fenna yi naxan falama,
 e sube naaninden faxa n yee xori.
 E yi a binbin woli teeni, a gan.

¹² “Suben bonne fangan yi ba e yi,
 koni nde yi sa e siimayaan fari han waxatina nde.

¹³ N yi a matoma n ma ke ra tooni,
 a mato: adamadi maligan yi fa
 sa keli kore kundani.

A yi a maso Habadan Siin Kanna binni,
 e a maso a ra.

¹⁴ Senben nun xunnayerenna nun mangayaan yi
 so a yii,

alogo siyane nun bənsənnə birin xa a batu
 naxanye xuine birin falama.

A nənna, habadan nən na a ra
 naxan mi danguma mume!

A mangayaan mi kale habadan!”

¹⁵ “N tan Daniyeli, n xaxinla yi naxamin n kui, n
 ma fe toone yi n kuisan.

¹⁶ N yi n maso na muxuna nde ra, n yi a maxədin
 feni ito xunna yeteen na.

17 A yi a bunna fala n xa, a naxa, ‘Sube magaxuxi naaninni itoe mangaya naaninna nan mayitaxi naxanye kelima dunuḡa yi.

18 Koni Ala Matexina muxu sariḡanxine mangayaan sōtōma nēn, mangayaan yi lu e yii habadan, han habadanne habadanna.’ ”

19 “Na xanbi, n yi wama fixēn sōtō feni sube naanindena fe yi naxan nun suben bonne keden mi yi a ra, naxan yi magaxu, wure ḡinne yi naxan dē ra. A san xanle luxi alo sulana, a yi a se suxine donma, a e laxun a a dōnxēne mabodon.

20 N mōn yi wama feri fune fe kolon feni, e nun fenna naxan mini, a yi saxan nabira e yē, na fenna naxan yēē firin yi a ma e nun naxan dē yi yēte yigbo falane tima, a mōn yi ligaxi alo a gbo bonne birin xa.”

21 “N yi a matoma, a yi muxu sariḡanxine yengēma, a nō dēen sōtō e ma.

22 Han Habadan Siin Kanna yi fa, a xa yoon fi Ala Matexina muxu sariḡanxine ma. Waxatin yi a li, muxu sariḡanxine yi mangayaan sōtō.”

23 “A yi falan ti n xa, a naxa, ‘Sube naanindena, mangayana nde nan na ra naxan taranma dunuḡa yi, naxan nun mangayaan bodene keden mi a ra. A bōxōna ngaan sōtōma nēn, a a yibodon, a a lunburunḡe ayi.’

24 Feri fune findixi manga fuun nan na naxanye kelima yamanani ito ma. Nde gbēte kelima nēn e tan xanbi ra, e nun a fōlōne keden mi a ra, a manga saxan nagodoma nēn.

25 A fala ḡaxine tima nēn Ala Matexin ma, a yi muxu sariḡanxine kasari, a wama nēn a xa

waxatine nun sariyan masara. Muxu sarijanxine yi lu a bun ma waxati saxan nun a tagi bun ma.

²⁶ Na xanbi ra, kitin fama nɛn, e nɔɔn bama a yii nɛn, e a kala, e a raxəri habadan.

²⁷ Mangayaan nun nɔɔn nun gboon naxan yama makuyene yi, ne soma nɛn Ala Matexina yama sarijanxin yii. A mangayana, habadan mangayaan na a ra, nɔ kanna ngaana a batuma nɛn, e a yamarine suxu.”

²⁸ “Bataxin danna ni ito ra. N tan Daniyeli, n kuisan nɛn n ma miriyane ra, n yɛtagin yi maxɛtɛ. N yi falani itoe ramara n bɔɔɛni.”

8

Daniyeli a fe toon firindena alo xiyena: kontonna nun kɔtɔna

¹ Manga Belisari a mangayaan ɲɛɛ saxandena, n tan Daniyeli, n mɔn yi fe toon ti alo xiyena.

² N yi a matoma na toon kui, a liga n yɛɛ ra yi alo n Suse taani, Elan yamanan manga taana, Wɔlayi xuden dɛ.

³ N yi n yɛɛn nakeli, n yi kontonna to, a tixi xuden dɛxɔn ma. Feri kuye firin yi a ma, koni naxan minixi dɔnxɛn na, na kuya boden xa.

⁴ N yi kontonna to a fenne wolɛ sogegododen binni e nun kɔmɛn fɔxɔn nun yiiifari fɔxɔn binni. Muxu yo mi yi nɔɛ a ratangɛ a sɛnbɛn ma. A yi a waxɔn feen nabama tun, a sɛnbɛn sigan gboɛ ayi.

⁵ N yi n maɲɔxɔnma na ma waxatin naxan yi, nanunna yi, kɔtɔna nde yi fa sa keli sogegododeni, a yi bɔxɔna ngaani sigama, a sanne mi yi dinma bɔxɔn na. Feri magaxuxi keden yi kɔtɔni ito xunna ma.

⁶ A fa han konton feru firin kanna yireni, n naxan to xuden dεxɔn. A fɔɲɛn a ma a fangan birin na.

⁷ N yi a to a masoε kontonna ra. A a kɔnkɔ a ma, a a garin, a a feru firinne gira. Hali kontonna mi fanga sɔtɔ, a kɔtɔn nati. Kɔtɔn yi a rabira bɔxɔni, a yi a bodon, muxu yo mi nɔ a bε a yii.

⁸ Kɔtɔn sɛnbɛn yi gbo ayi han! Koni a sɛnbɛn to gbo ayi, a feru gbeen yi gira. Feru rayabuxi naanin yi mini a funfuni, e xunne tixi bɔxɔn tongon naaninne ra.

⁹ Ne ye, feru xurin yi mini keden ma, naxan sɛnbɛn yi gboma ayi yiifari fɔxɔn binna nun sogeteden binna nun na yamanan mabinni naxan tofan.

¹⁰ A mɔn yi keli kore xɔnna ganla xili ma, a yi na fɔxɔ kedenna nde rabira bɔxɔni e nun sarene. A yi e yibodon.

¹¹ A yi keli kore gali manga yetεen xili ma, a lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan ba a yii, a yire sariɲanxin nabira.

¹² Fata a murute ɲaxin na, na ganla nun lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan yi lu a sɛnbɛn bun ma. Fenna yi ɲɔndin woli bɔxɔni. A yi nɔ dεen sɔtɔ a kewanla ngaan ma.

¹³ N yi maleka keden fala ti xuiin mε, maleka gbεte yi a fala fala tiin xa, a naxa, “Fe toxini itoe buma han waxatin mundun yi lan lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan nun murute halagi tiina fe ma, e nun yire sariɲanxin nun ganla yibodonna fe?”

¹⁴ A yi n yabi, a naxa, “Fɔ ɲinbanna nun xɔtɔn wuli firin kemε saxan na dangu. Na xanbi ra, yire sariɲanxin mɔn yi rasariɲan.”

Fe toon firinden bunna alo xiyena

15 N tan Daniyeli, n yi fe tooni ito matoma, n mən yi a famunna fenma, daala nde yi ti n dexən ma naxan nun muxun maliga.

16 N mən yi muxu xuiin mε Wəlayi xuden tagi, a yi sənχə, a naxa, “Baraka Yibirila, muxuni ito rafamu fe toon bunna ra.”

17 A yi a maso n dingirani. A to maso, n gaxu, n bira, n yεtagin yi lan bəχən ma. Koni a naxa n na, “A famu, adamadina, fa fala fe tooni ito waxati rajanna nan gbee a ra.”

18 A falan tima n xa waxatin naxan yi, n yi fuga a ra, n yεtagin yi lan bəχən ma, koni a a yiin din n na, a n nakeli.

19 A mən yi a fala n xa, a naxa, “N xa i rakolon naxan fama ligadeni xələn jan waxatini, bayo waxatina nde saxi a janna ma.

20 I kontonna naxan toxi feru firinna a xun ma, Mede nun Perise mangane nan ne ra.

21 Kətə maxabexin tan, Girəki bəχən mangan nan na ra. Feri gbeen naxan yi a yεene longonna ra, e manga singen nan na ra.

22 Fenna to gira, feru naanin yi mini a funfuni naxan findixi mangaya naanin na naxanye kelima a bəχəni, koni e mi fanga sətəma alo a tan.”

23 “E mangayaan na jan, murutelane na jaxu ayi, manga de jaxuxi yii radon tiina nde kelima nən.

24 A sənben gboma ayi nən, koni a tan yeteen fangan mi a ra. A kala magaxuxine tima nən, a yi nə deen sətə a kewanle yi, a sənbene halagi e nun siya sarijanxina.

25 A lugoxi kəten na, a nəma nən bonne yan-fadeni. A wasoma nən a sondonni, a muxu wuyaxi

raxərıma nən naxanye yengin yi a ma, e makan-tanxi. A kelima nən Mangane Mangan xili ma, koni a kalama nən, hali adama fangan mi a raba.

²⁶ Ninbanna nun xətən ma fe toxin naxan ito ra, jəndin na a ra. Fe tooni ito ramara wundoni, amasətə a waxati yikuyene nan ma fe falama.”

²⁷ “N tan Daniyeli, n yi lu soge wuyaxi, n fangan jənxi, n furaxi. Na xanbi, n keli, n yi n təgbə mangan hayune ra. N yi kəntəfinla nin, lan na fe toxin ma, bayo n mi yi a famuma.”

9

Daniyeli Ala maxandina

¹ Dariyusi, Asuyerusu a diina, keli Mede bənsənni, na yi findi mangan na Babilən yamanani.

² A mangayaan jεε singeni, n tan Daniyeli, n yi a kolon Kitabun xən ma, a a daxa jεε tonge solofere xa kamali Yerusalən taan kala xanbini, fata jεεne yatən na Alatala naxan fala Nabi Yeremi xa.*

³ Nanara, n yi sunna suxu, n kasa dugin nagodo n ma, n yi xuben so n xunna ma, n yi n yεε rafindi Marigina Ala ma, alogo n xa a maxandi, n yi a mafan.

⁴ N yi Alatala maxandi, n ma Ala, n yi ito rali a ma, n naxa:

“Marigina Ala, i gbo, i magaxu. I tan nan i ya layirin nun hinanna ramaraxi i rafan muxune xa, naxanye i ya yamarine suxi.

⁵ Nxu bata yulubin liga, nxu bata tantan, nxu bata findi sən kanne ra, nxu bata murutε i tan xili

* 9:2: Yeremi 25.11-12

ma, nxu yi nxu xun xanbi so i ya yamarine nun i ya sariyane yi.

⁶ Nxu mi i ya walikene, nabine xuiin namexi, naxanye falan ti i xinla ra nxo mangane xa, e nun nxo manga xunxurine nun nxu babane nun nxo yamanan muxune birin.

⁷ I tan, Marigina, i tinxin. To loxoni, yagina nxu tan nan xa Yuda muxune nun Yerusalen kaane e nun Isirayila yamaan birin, naxanye maso e nun naxanye makuya e nun naxanye yamanane birin yi. I tan nan e rasigaxi amasoto e tinxintareyaan xon ma.

⁸ Alatala, yagina nxu tan nan xa e nun nxo manga gbeene nun nxo manga xunxurine nun nxu babane, bayo nxu bata yulubin tongo i tan ma.

⁹ Koni, i tan, Marigina, nxo Ala, i nxu mafeluma i ya kininkininni, hali nxu to murutexi i xili ma.

¹⁰ Nxu mi i tan Alatala xuiin namexi, nxo Ala, i to nxu maxodin nxu xa xuru i ya sariyane ma, i naxanye falaxi nxu xa fata i ya walikene nabine ra.

¹¹ Isirayila yamaan birin bata i ya sariyan kala, e mi i xuiin name. Nanara, dangan naxan sebexi Musaa sariyan kui, na bata godo nxu fari.

¹² I bata na falan nakamali i naxan fala nxu xili ma e nun nxo kuntigin naxanye nxu ramaraxi. I troya gbeen nafa nxu ma Yerusalen taani naxan joxondon munma godo yire yo yi

¹³ alo a sebexi kiin de Musa a sariyani. Na taron birin bata fa nxu ma. Hali na, nxu mi Alatala maxandi, nxo Ala. Nxu munma fata nxo hakene ra, nxu mi i ya jondin kolon.

¹⁴ Nanara, Alatala tinxi troyani ito rafadeni nxu

ma. Amasoto Alatala nxo Ala, i tinxin i kewanla ngaani i naxanye rabaxi. Koni nxu mi i xuiin name.”

15 “Marigina, nxo Ala, i tan nan i ya muxune ramini Misiran yi i yii senbemaan na, naxan xili gbeen fi i ma alo a kiin de to. Koni nxu tan, nxu bata yulubin liga nxu findi sonmane ra.

16 Marigina, i ya xolon ba Yerusalen taan ma, e nun i ya geya sarijanxina, i nama fitina men kaane xili ma bayo i tinxin feene birin yi. Nxu yulubine nun nxu babane hakene bata nxu rayagi nxu rabilinna muxune yee ra.

17 Awa, nxo Ala, i xa i ya walikena maxandin name e nun a mafanna. I tan Marigina fe ra, i yetagin noron xa godo i ya yire sarijanxi kalaxin ma.

18 N ma Ala, i tuli mati, i yi a me, i yeen nabi i yi nxo taa xonna mato, i xinla maxandin deen de! Amasoto nxu mi i maxandima nxu kewali tinxinxine xon ma fo i ya kininkinin gbeena.

19 Marigina, a rame! Marigina nxu mafelu, i joxo lu. A raba, i nama bu i yetena fe ra. Ee! N ma Ala, bayo i xinla falama i ya taan nun i ya muxune nan xun ma.”

20 N yi lu falan tiye, n yi n ti n yulubine ra e nun n ma yamaan gbeene ra, Isirayila, n yi lu Alatala mafanje, n ma Ala, a geya sarijanxina fe ra.

21 N yi maxandini waxatin naxan yi, Baraka Yibirila, n maleka naxan to n ma fe too singeni, na gixin yi a maso n na kuye, jinbanna saraxa ba waxatini.

22 A yi n xaran a a fala n xa, a naxa, “Daniyeli n bata fa mon alogo i xa no famun tiye.

23 I mafanna fəlxina, bataxina nde yi mini, n faxi nən, n xa fa a rali i ma, bayo marafan muxun nan i ra. Falani ito suxu i yi fe tooni ito famun.”

24 Nεε solofere dəxəde tonge solofere nan saxi i ya siyaan nun i ya taa sarijanxin xa, alogo muruten xa jan, dan yi sa yulubine ra, alogo hakene xa xafari, habadan tinxinyaan yi fa, alogo fe toon nun waliyiyaan xa kamali, alogo sarijandene sarijanden xa masusan.

25 “I xa a kolon, i yi a famun: Keli na falan yisarin waxatin ma naxan a fala a Yerusalən mən xa yitən, a ti, han Manga sugandixin faana, jεε solofere dəxəde solofere nun jεε solofere dəxəde tonge sennin nun firin nan tima.† Taan nun a yinna mən tima nən koni a waxatine xədxəma ayi nən.

26 Na jεε solofere dəxəde tonge sennin nun firin na dangu, e Muxu Sugandixin faxama nən, muxu yo mi luma a xa. Na xanbi ra, mangana nde nun a ganla fama nən, e taan kala e nun yire sarijanxina. Na mangan najanna fama nən alo fufana. Kala nan nagidixi han yengen najanna.

27 Nεε solofere bun ma, na mangan nun muxu wuyaxi layirin xidima nən. Na jεε solofere tagiin bun ma, a saraxane nun kiseene bama a yii nən, a yi se haramuxin ti yire sarijanxini naxan halagin tima, han a sa a najanna li naxan nagidixi a xa.”

† 9:25: A *falan yisarin* naxan ma, na feen sebexi Esirasi 7.11 kui. Nabiya falani ito Yesu faxa waxatin nan falama.

10

*Daniyeli a fe toon saxandena alo xiyena:
Malekana*

¹ Perise mangana Kirusi a mangayaan ꞑεε saxandeni, Ala yi falana nde lankεnεmaya Daniyeli xa naxan xili Belitisasari. Nɔndin nan na falan na fa fala yεngε gbeen kelima nεn. A na falan famu fe toon nan xɔn alo xiyena.

² Na waxatini, n tan Daniyeli, n yi xunsagi saxan naba sununi.

³ N mi donse timin timinxi yo don, n mi sube don, n mi minse min, n mi n masusan ture xiri ꞑaxumεn yo ra, han lɔxɔ xun saxan yi dangu.

⁴ Kike fɔlɔn xii mɔxɔꞑεn nun naaninna, n yi baa gbeen dεxɔn ma naxan xili Tigiri baana.

⁵ N yi n yεεn nakeli, n yi muxun to, taa dugi fixεna a ma e nun xεmaan yεtεεn tagi xidin xidixi a tagi.

⁶ A fatin dεgεma a ma alo gεmε fixεna. A yεtagin mayilenma alo kuyen na a ꞑinna masɔxɔn. A yεεne ligaxi alo tεε dεgεna. A yiine nun a sanne mayilenma alo sulan xuruxina. A fala xuine ligaxi alo sεtεn xuina.

⁷ N tan, Daniyeli, n keden peen nan na fe toon ti, muxun naxanye yi n dεxɔn, ne mi na to, koni gaxu gbeen yi e suxu, e yi e gi, e sa e luxun.

⁸ N keden peen yi lu, n yi fe to gbeeni ito to. Fangan yi ꞑan n yi, n yεtagin yi maxεtε, a tɔꞑɔn.

⁹ N yi a fala ti xuiin mε. N yi a fala xuiin mεma waxatin naxan yi, n fuga a ra, n yi bira, n yεtagin yi lan bɔxɔn ma.

¹⁰ Nayi, yiina nde yi din n na, a n xuruxurunxin nakeli n xinbine nun n yii xunna.

11 A a fala n xa, a naxa, “Daniyeli, muxu rafanxina, kata i n ma fala tixine famu. Keli, i ti i funfuni i dεen de, bayo n xexi i tan nan fema iki.” A to na falan ti n xa, n keli dingenje ayi.

12 A mɔn naxa, “Daniyeli i nama gaxu, bayo xabu i a ragidi lɔxɔ singen naxan yi i bɔɲeni i xa famun fen, i yi i yeε magodo Ala xa, i ya maxandi xuiin yi ramε. N faxi i ya fala xuine nan yabi ra i ma.

13 Koni Setanaa malekan naxan Perise bɔxɔn ma, na tixi n yeε ra nɛn xii mɔxɔɲen nun keden han Mikeli, malekane mangana nde yeεen yi fa n mali. Nayi, n nadigi nɛn Perise mangane fema.

14 Awa, iki n bata fa i rakolondeni feen naxan fama ligadeni i siyaan na yeen na bayo fe toona nde luxi na waxatine xa.”

15 A to yi na falane tima n xa, n yi n xun sin bɔxɔn ma, n yi n dundu.

16 Na xanbi, adamadiine maligana nde yi fa a yiin din n de kidin na, n yi n deni bi. Naxan yi tixi n dεxɔn ma, n yi a fala na xa, n naxa, “N kanna, fe tooni ito a fe bata n kuisan. Fanga yo mi fa n na.

17 Konyin falan tima a marigin xa di? Iki, fanga yo mi fa n na, n niiraxinla dasama.”

18 Adamadiin maligan mɔn yi a yiin din n na. A fangan fi n ma.

19 A yi a fala, a naxa, “I nama gaxu, muxu rafanxina, i bɔɲen xa xunbeli. I senβε so, i wεkile!” A to na fala n xa, n yi fangan sɔtɔ, n yi a fala, n naxa, “N kanna xa falan ti, bayo i bata n senβε so.”

20 A yi a fala n xa, a naxa, “I a kolon, n faxi i ma naxan na? Iki n xεtεma, n xa sa Perise Yinna Mangan yeenge. N na siga waxatin naxan yi, Girεki Yinna Mangan fama nɛn.

²¹ Koni naxan seβexi jɔndi kitabuni, n faxi na nan nalideyi i ma singen. Muxu yo mi n maliye n yaxuni itoe xili ma fɔ ε gbee malekan Mikeli.”

11

Malekan yi falan ti Daniyeli xa

¹ “N tan nan yi Mikeli malima yengeni Dariyusi Mede kaana mangayaan jεε singeni.”

² “Iki n xa jɔndin fala i xa. Manga saxan dɔxɔma Perise xunna nen, a naaninden nafunla sɔtɔma nen dangu bonne ra. A fangan na gbo ayi waxatin naxan yi a nafunle xɔn, a birin nakelima nen Gireki yamanan xili ma.”

³ “Koni, gali mangana nde kelima nen, a nɔɔn sa e nun senβε gbeena. Naxan na a kenɛn, a na rabama nen.

⁴ Koni a na mate kati, a yamanan yensenma nen, a yi yitaxun bɔxɔn tongon naaninna ra. A mi luyε a bɔnsɔnna xa, a mɔn senβen mi gboma ayi alo a yi kiin de bayo a yamanani taxunma nen, a radangu gbεtεye ma naxan mi e tan na.”

⁵ “Yiifari fɔxɔn mangan findima fangamaan na nen, koni a kuntigina nde keden fangan gboma a gbeen xa nen, a nɔɔn ti. A nɔɔn findima nɔ senβεmaan nan na.

⁶ Nεena ndee na dangu, e findima xɔyimaan na nen. Yiifari fɔxɔn mangana a dii tεmɛn fama nen kɔmɛn fɔxɔn mangan fεma e xa lanna xidi, koni a fangan mi luma a yi, a xεmɛn nun a senβen mi buma. Na waxatini, a soma nen yiini, e nun a rabilinna nun a baba nun naxanye tixi a bun.

⁷ Dii tεmɛna xabilan muxuna nde kelima nen a baba jɔxɔni, a fama nen kɔmɛn fɔxɔn mangana

ganla xili ma, a yi so a taa makantanxine kui. A e yenge, a e no.

⁸ A man sigama e suxurene yeteen na nen Misiran yi e nun e sawura wure xabuxin nun muran xonne gbeti daxon nun xema daxina. Na xanbi, a lu jee dando, a makuyaxi komen foxon mangan na.

⁹ Komen foxon mangan sigama nen yiifari foxon mangana yamanani, koni a man xetema nen a boxoni.”

¹⁰ “Komen foxon mangana a diine yitonma nen yenge so xinla ma, e gali wuli wuyaxi malanma nen naxan sigama yeen na alo fufaan naxan boxonma, a man yi xete a yamanani. A fuma a yaxuna taa makantanxina nde ma nen.

¹¹ Yiifari foxon mangan xoloxina, a yi mini yengesodeni komen foxon mangan xili ma, na fan yi gali gbeen nakeli. Koni na ganla suxuma nen yengeni.

¹² Na ganla xalima nen, yiifari mangan yi waso ayi. A muxu wuli wuyaxi rabirama nen, koni a mi nede sotoma.”

¹³ “Amasoto komen foxon mangan man fama gali wuli wuyaxi malandeni nen dangu a folon na. Waxati dando nun jee dandon bun ma, e nun gali gbeen minima nen e nun gali muran wuyaxi.

¹⁴ Na waxatini, muxu wuyaxi kelima nen yiifari foxon mangan xili ma. Hali gbalotona ndee murutema nen i tan siyani alogo fe toon xa kamali, koni e dagalanma ayi nen.

¹⁵ Komen foxon mangan fama nen gbingbinna ratedeni han a taa makantanxin yinna suxu ayi.

Yiifari ganla nun a sofa kendale mi a yee ratiye. E fangan janma nen.

¹⁶ Naxan na rafan komeɓ foxon sofa mangan ma, a na nan ligama nen, bayo muxu yo mi a yee ratiye. A dɔxoma Yamana To Fajini nen, a kala ti senbena a yii.”

¹⁷ “A a natama nen a a xa fa e nun a yamanan senben birin alogo e nun yiifari foxon mangan xa lanna xidi, a wama nen a dii temen fi feni yiifari foxon mangan ma a jaxanla ra, alogo a nɔdeen sote a ma kii naxan yi, koni a fe yitonxin mi lanma.

¹⁸ Na danguxina, a firifirima nen yamanane xili ma naxanye foxo igen mabinna ra, a a wuyaxi suxuma nen, koni gali mangana nde a marayarabi kewanla kalama nen hali a tan yeteen mi yarabi.

¹⁹ Na xanbi ra, a a firifirima nen a yamanan taa makantanxine xili ma, koni a dagalanma ayi nen, a bira, a mi fa toma sonon.”

²⁰ “A joxon yibiran fitinatona nde rafama nen yamanan faji yireni. Koni soge dando, a halagima nen, a mi fata xole ra, a mi fata yenge ra.”

Manga jaxina fe komeɓ foxoni

²¹ “Muxu rajaxuxina nde tima nen a joxoni, mangaya mahiban mi naxan ma. Bɔje xunbeli waxatin tagini, na xemɓ fama nen mangayaan tongodeni kotene ra.

²² Yaxu ganla naxan minima a xili ma alo fufana, a ne rayensenma ayi nen e nun layiri mangana.

²³ A yanfan tima nen e nun bodene saratine kui, han a findi senbemaan na hali a xoyine to mi wuya.

24 Bɔɲɛ xunbenla waxatini, a sa fumama nɛn bɔxɔn nafulu yirene ma. A feen ligama nɛn a babane nun a benbane mi nɔ naxan ligɛ. A yɛngɛn tɔnɔne yitaxun e nun nafunla nun sɔlɔ feene. A kɔtɛn nan ligama a sa fu taa makantanxine ma han waxati.”

25 “A gali gbeen xunna ra, a fangan nun a wɛkilɛn nakelima yiifari fɔxɔn mangan xili ma nɛn. Yiifari fɔxɔn mangana a yitɔnma nɛn yɛngɛ so xinla ma, a gali xungbe sɛnbɛmaan nakeli. Koni a mi nɔɔn sɔtɔma, bayo e yanfan dɔxɔma a ra nɛn.

26 A rabilinna muxune nan a yanfama. A ganla suxuma nɛn, sofa wuyaxi yi faxa.

27 Manga firinna e bode toma nɛn yire kedenni koni bayo e sɔndɔmɛne rafexi fe ɲaxin na e wule falan nan tun masarama e bode tagi, koni a mi gasama amasɔtɔ a rapanna waxati munma li.

28 Kɔmɛn fɔxɔn mangan xɛtɛma nɛn a konni e nun sɔlɔ fe wuyaxi. A bɔɲɛn tema Layiri Sariɲanxin xili ma nɛn kira yi, a a rafan feen liga, a xɛtɛ a konni.”

29 “A waxatin na a li, kɔmɛn fɔxɔn mangan mɔn fuma nɛn yiifari fɔxɔn ma, koni waxatini ito yi feene mi ligama alo a singeni.

30 Kunkine fama a yɛngɛdeni nɛn sa keli sogedodeni Sipiri yamanani. A na yɔntɔ, a xɛtɛma a xanbi ra nɛn. A xɔlɛn soma layiri sariɲanxin xun na nɛn. Muxun naxanye e xun xanbi soma na layiri sariɲanxini a ɲɔxɔ luma nɛn ne xɔn.”

31 “Sofane fama a yamarin bun nɛn, e makan-tande sariɲanxin xun kala. E tɔnna dɔxɔma nɛn lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan ma. E ‘Halagi Tiina Se Hara-muxin’ ti.

³² A layiri kalane yifuma a matɔxɔn xɔn nɛn. Koni muxun naxanye e Ala kolon, ne e yixɔdɔxɔma nɛn e tondi a yii.

³³ Fe yεε toone yamaan yε, ne muxu wuyaxi xaranma nɛn, koni nde dagalanma ayi nɛn waxatina nde yi silanfanna nun tɛɛn nun konyiyaan nun funmana fe ra.*

³⁴ E na dagalanɲε ayi na waxatini, e mali siyadi sɔtɔma nɛn, nanara muxu wuyaxi basanma e ra nɛn nafiɣyani.

³⁵ Fe yεε toone yε, nde faxama nɛn, alogo e sayaan xa yamaan sariɲan, a a yixa, a fixa han waxati raɲanni, bayo a mi fε fɔ waxatin naxan saxi.”

Mangan naxan a yεε yigboma

³⁶ “Mangana a rabama alo a waxɔnna. A a yitema nɛn, a a yigbo alane ngaan xun na. A falana nde tima nɛn muxun yengi mi naxan ma alane Ala xili ma. A sabatima nɛn han Alaa xɔlɔn yi dεfe, bayo naxan na ragidi, na kamalima nɛn.

³⁷ Mangan mi alane binyama. A babane gbee ba, ɲaxanle gbee rafanxi ba, a mi ala yo binyama bayo a yεε yigboma e birin xun na nɛn.

³⁸ E ɲɔxɔni, a tan makantandene ala binyama nɛn a babane mi yi naxan kolon. A a binyama nɛn xɛmaan nun gbetin nun bɔxɔ bun nafunle ra, e nun se xɔnne.

³⁹ E nun na ala xɔɲɛn fuma nɛn taa makantanxine ma. Naxan na a binya, a xunnayerenna fi na ma, a nɔɔn fi a ma muxu wuyaxi xun na, a bɔxɔne fi a ma a kɔntɔnna ra.”

* **11:33: Silanfanna:** Sofane yengεso dεgεmana.

⁴⁰ “Waxati rajanni, yiifari fəxən mangan kelima a xili ma nən, kəmən fəxən mangan soma a xun na nən alo foye gbeena e nun a yenge so wontorone nun soo kanne nun yenge kunki wuyaxi. A tan sigama nən yamanane kuine yi, a bəxən e ma alo fufana, a dangu.

⁴¹ A soma Yamanan Tofajin kui nən, muxu wuyaxi yi dagalanje ayi, koni Edən nun Moyaba nun Amoni a kuntigine e yete sətəma a yii nən.

⁴² A nən sama nən bəxə wuyaxin ma, hali Misiran mi a yete sətəma.

⁴³ A nən sətəma nən Misiran nafunla birin xun na e nun xemaan nun gbetin nun muran xənne. Libiya kaane nun Kusi kaane xuruma nən a bun ma.

⁴⁴ Koni sogeteden nun kəmən fəxən xibarune fama nən a magaxudeni, e nun xələ gbeen sigama nən kala ti xinla ma a muxu wuli wuyaxi raxəri.

⁴⁵ A a gbee manga bubu gbeene tima nən baane longonna ra geya binyaxin nun a sarijanxin ma binni. A fe rajanna yi a li, muxu yo mi a maliye.”

12

Waxati rajanna fe

¹ “Na waxatini, maleka mangan Mikeli kelima nən naxan i ya yamanan kantanma.

Na findima waxati xədəxən na nən naxan jəxən munma liga

xabu yamanane fələni han iki.

I ya siyaan muxune kisima nən

naxanye xili na taran sebexi nii rakisin kitabun kui.

² A gbege naxanye xima bəxən bun,

ne xulunma ayi nen.

Ndee habadan nii rakisin sotoma,
ndee yalagima nen, e yagi habadan!

³ Fe yee toone yanbanma nen
alo kore xonna lonni yalanna,
naxanye na muxu wuyaxi xaran tinxinna ma,
ne degema nen alo sarene habadan habadan!”

⁴ “I tan, Daniyeli, falani ito ramara wundoni,
kitabuni ito balan, han waxati rananni. Nayi, a
wuyaxi a xaranma nen, kolonna yi fari sa.”

⁵ N tan Daniyeli, n yi fe toon matoma, danoxo
firin gbeteeye yi mini, boden tixi baan foxo kedenni,
boden tixi foxo kedenni.

⁶ E keden yi falan nasiga xemen ma naxan maxi-
dixi taa dugini, naxan yi tixi baa igen xun ma. A
yi a fala, a naxa, “Fe magaxuxini itoe kamalima
waxatin mundun yi?”

⁷ Muxun naxan yi maxidixi taa dugini, naxan
yi tixi igen xun ma, na yi a yii firinne yite kuyen
binni, n yi a xuiin me, a naxa, “N bata n kol Ala
xinli naxan mi ranma habadan, feni itoe buma
nen han waxati saxan nun a tagi. Feni itoe kamal-
ima nen, koni fo muxu sarijanxine senben na ran
fefe.”

⁸ N yi a me, koni n mi a yee to, n yi a fala, n naxa,
“N kannu, nanse minima feni itoe birin yi?”

⁹ A yi n yabi, a naxa, “Daniyeli, siga, bayo
falani itoe luma nen wundoni, e balan, han waxati
rananna.

¹⁰ A wuyaxi sarijanma nen, e fixa, e xelxele.
Naxudene a kobin nabama, a mi noe a yee toe. Fe
yee toone a famuma nen.”

¹¹ “Xabu ԼՅՃՅ յօ ԼՅՃՅ saraxan ba ayi waxatin naxan yi, han sa ti Haramu Halagi Tiin ճՅՃՅՆ na a funfuni, xii wuli keden կեմե firin e nun xii tonge solomanaanin nan danguma.

¹² Տեւան na kannա xa naxan na diյա han xii wuli keden կեմե saxan tonge saxan e nun suulun yi a li.”

¹³ “I tan Daniyeli, lu a fajin fari han a rajanna, i yi i matabu. I մոն kelima նեն alogo i xa i կեն տօտօ waxati rajanni.”

Kisin Kiraan Kitabuna

**The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.
La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin
Kiraan Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers
de la Bible en collaboration avec la mission MCA à la
Préfecture de Faranah, République de Guinée 2012
Copyright du text: © 2012—Traducteurs Pionniers de
la Bible. Cette création est mise à disposition selon le
Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas
de Modification 3.0 Unported disponible en ligne
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> ou
par courrier postal à Creative Commons, 171 Second
Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.**
copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

Language: Yalunka

Translation by: Pioneer Bible Translators

..

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

47153269-13a8-5fdd-8537-530b29da9f78